

РОЗДІЛ І

СУЧАСНА БІБЛІОТЕКА ВНЗ

УДК 027.7(477.62-2)МДУ:001.89(043)

А. П. Шакула,
директор НБ МДУ

Інформаційне забезпечення науково-дослідної діяльності університету (на прикладі роботи НБ МДУ)

У статті на прикладі роботи наукової бібліотеки МДУ розглянуто основні питання інформаційного забезпечення наукової діяльності Маріупольського державного університету.

Ключові слова: наукова діяльність, науково-дослідна діяльність, наукова бібліотека, інформаційне забезпечення, інформаційне обслуговування, інформаційні ресурси.

Маріупольський державний університет нараховує ледь більше 20 років свого існування і є одним з наймолодших вищих навчальних закладів країни. З самого початку розбудови університету було закладено фундамент для формування та подальшого розвитку університетської науки. На цей час науково-дослідна діяльність університету проводиться за 4 пріоритетними тематичними напрямками: світове господарство та міжнародні економічні відносини, розвиток і впровадження новітніх технологій у неперервній професійній освіті, правові науки, розробка та впровадження новітніх технологій соціальних комунікацій.

Інформаційне забезпечення науково-дослідної роботи науково-педагогічного складу, аспірантів, співробіт-

ників, студентів університету є одним з основних напрямків діяльності наукової бібліотеки МДУ. Цей напрямок здійснюється за допомогою:

- організації друкованого та електронного наукового фонду відповідно до спеціальностей університету та напрямів його науково-дослідної діяльності;
- створення власних електронних інформаційних ресурсів та надання доступу до зовнішніх інформаційних ресурсів;
- надання інформаційно-бібліографічних послуг;
- сприяння інтеграції університетської науки у світовий інформаційний простір.

Наукова бібліотека університету є однією з найбільших бібліотек міста (понад 154 тис. примірників). Її фонд здатен задовольняти різноманітні наукові, навчальні, освітні, духовні та інформаційні потреби не тільки університету, а й зацікавлених мешканців Маріуполя. За рішенням вченої ради університету, пріоритетним напрямком комплектування фонду бібліотеки визначено комплектування його наукового фонду. Якщо раніше нові надходження наукової літератури становили лише 19% від загальної кількості надходжень, то зараз цей показник сягає 50%. Особлива увага приділяється поповненню наукового фонду бібліотеки працями викладачів як у друкованій, так і в електронній формі.

Завжди основним та оперативним джерелом інформації про стан та розвиток вітчизняної та світової науки були й залишаються наукові журнали. Але, у зв'язку з фінансовими труднощами, далеко не всі університетські бібліотеки можуть собі дозволити передплачувати традиційно сформоване ядро наукових журналів, вже не кажучи про передплату нових видань. Взагалі зараз не йдеться про активне формування бібліотекою своїх друкованих фондів, як книжних, так і періодичних видань. Якість та оперативність забезпечення наукових,

навчальних процесів університету в значній мірі залежить від власних електронних інформаційних ресурсів бібліотеки та від її спроможності надати доступ до зовнішніх інформаційних ресурсів.

Загальний обсяг власних електронних ресурсів бібліотеки становить понад 111 тисяч записів та складається з:

- електронного каталогу, електронної картотеки статей і баз даних;
- повнотекстової бази даних (електронної бібліотеки);
- бібліографічних покажчиків, методичних посібників та інших електронних видань, які підготовлені працівниками бібліотеки;
- сайту бібліотеки.

Формування своїх власних електронних ресурсів бібліотека розпочала у 2000 році з організації Електронного каталогу всіх нових надходжень літератури на основі інформаційно-бібліотечної програми ІРБІС-32. У 2006 році було прийнято рішення про планову ретроконверсію фонду бібліотеки, і на цей час Електронний каталог містить більше 70% записів її активного фонду. Здійснювати пошук можна за всіма основними елементами бібліографічного опису (автором, назвою, роком видання), характером документа, ключовими словами, індексом ББК. Серед інших власних електронних ресурсів, які активно використовуються користувачами у задоволенні своїх наукових та навчальних потреб, слід назвати повнотекстову базу даних «Електронна бібліотека» і такі бази, як «Електронна картотека статей», «Публікації про МДУ», «Праці вчених МДУ». На підґрунті двох останніх баз даних здійснюється робота з організації серій електронних бібліографічних покажчиків «Публікації кафедр МДУ», «Праці вчених МДУ».

Дієвою формою інформування є сайт бібліотеки (<http://libr-margu.narod.ru/>), який у значній мірі орієнтовано на науковців університету та на студентів, які тільки розпочинають свою наукову діяльність. Ознайомившись з розділом «На допомогу науковцю», можна отримати інформацію з вимог до оформлення наукових робіт, прикладами бібліографічного опису для оформлення переліку літератури до студентських наукових робіт, методикою науково-дослідної роботи, основними наукометричними показниками та шляхами їх підвищення, оглядом найвідоміших вітчизняних реферативних баз даних (Україніка наукова) та світових (ISI, SCI, Scopus, SSCI, Index Copernicus, РІНЦ та інш.), вимог до присвоєння ISBN та ISSN, реєстрації видання та захисту авторських прав.

Всі користувачі бібліотеки мають змогу користуватися безкоштовним Інтернетом. Бібліотека, в свою чергу, надає доступ до зовнішніх електронних ресурсів, таких як «Портал наукової періодики» Національної бібліотеки України ім. В. І. Вернадського, «Научная электронная библиотека e-libraги.ru», електронні наукові ресурси іноземних бібліотек та ін. Крім того, інформаційному забезпеченню науково-дослідної діяльності університету сприяють безкоштовні тестові доступи до світових баз даних, які надає бібліотека: Polpred.com, EBSKO, East View, BiblioRossica, Euromonitor International, Znani-um.com, Integrum Profi, Human Relations Area Files.

Інформаційне забезпечення науково-дослідної діяльності університету здійснюється також за допомогою диференційного інформаційно-бібліографічного обслуговування, як групового, так й індивідуального в системі ВРІ. Всі кафедри університету отримують інформацію за темою «Науково-дослідна діяльність: питання організації, методології, правового регулювання»; також щомісячно в

електронному режимі здійснюється інформування про нові надходження до фонду бібліотеки літератури за спеціальностями. Індивідуальне бібліографічне інформування в системі ВРІ дозволяє підтримувати постійний зворотний зв'язок зі своїми абонентами та забезпечувати їх документами за темами: «Фразеологія слав'янських мов», «Формування готовності майбутніх вихователів ДНЗ до здійснення морального виховання дошкільників», «Вікові особливості дітей та підлітків, вікові кризи», «Професійна підготовка вчителів у Республіці Кіпр». Постійно здійснюється оперативне бібліографічне інформування науковців та студентської молоді, що займаються науковими дослідженнями (напр., за темами «Транскордонне співробітництво», «Філософія суспільства», «Органічна теорія походження держави», «Адміністративно-правовий статус громадських організацій», «Лінгвістичний статус концепту», «Психолінгвістика», «Основні складові європейської моделі інтеграції», «Англіцизми в сучасній українській мові» та багато ін.).

Фахівцями інформаційно-бібліографічного відділу традиційно надаються шифри УДК на статті науковців та студентської молоді університету, а також здійснюється інформаційний супровід університетських та кафедральних науково-практичних конференцій, семінарів, тощо.

З'явилися і нові напрямки у роботі бібліотеки, що пов'язані з науковою діяльністю університету. Фахівцями інформаційно-бібліографічного відділу, відділу інформаційних технологій та комп'ютерного забезпечення було підготовлено алгоритм і рекомендації з оформлення у програмі MS Word п'яти серій «Вісника Маріупольського державного університету» та інших наукових видань університету. У співробітництві з відповідальними секретарями усіх серій видання було проведено роботу з включення «Вісника Маріупольського державного універси-

тету» до міжнародної наукометричної бази даних Index Copernicus (Польща) і розпочата робота з його включення до наукометричної бази РІНЦ (Росія). Бібліотекою здійснюється відстеження імпаکت-факторів та індексів цитування вчених університету за статтями, які були опубліковані у різних серіях «Вісника Маріупольського державного університету».

Таким чином, бібліотекою проводиться значна робота по інформаційному забезпеченню науково-дослідної діяльності університету, але цього недостатньо. Зараз багато бібліотек вищої школи країни в інформаційному забезпеченні наукової діяльності свого закладу орієнтуються тільки на власні інформаційні ресурси та на ресурси Інтернету. Це дуже суттєво обмежує інформаційний потенціал бібліотек і, як наслідок, відбивається на якості та повноті інформаційного забезпечення науки вищого навчального закладу. Один з дієвих способів рішення цієї проблеми бачиться у формуванні бібліотеками єдиного освітнього, наукового простору шляхом інтеграції своїх інформаційних ресурсів. Як приклад діяльності бібліотек у цьому напрямку можна привести перспективний міжнародний проект «Електронна бібліотека: Центр знань в університетах України», до якого наукова бібліотека МДУ планує долучитися.

Список використаної літератури

1. Берьозіна Н. Інформаційне забезпечення науки (досвід ЦНБ НАН Білорусі) / Н. Берьозіна // Бібліотечний вісник. – 2000. – № 5. – С. 12–13.
2. Вилегжаніна Т. Кооперація бібліотек: проблеми і переваги / Т. Вилегжаніна // Бібліотечна планета. – 2006. – № 1. – С. 4–6.

3. Дрозд О. Корпоративная каталогизация и формирование общего электронного ресурса / О. Дрозд, В. Мыхлик // Библиотечный вестник. – 2011. – № 5. – С. 26–29.
4. Кожевникова Е. С. Информационное обеспечение Интернет-ресурсами учебного процесса и научных исследований вуза (правовой аспект) / Е. С. Кожевникова // Научные и технические библиотеки. – 2007. – № 4. – С. 45–56.
5. Лобузін К. В. Створення інтегрованого бібліотечного простору: основні проблеми та шляхи вирішення / К. В. Лобузін // Бібліотекознавство. Документознавство. Інформологія. – 2012. – № 2. – С. 34–41.
6. Немошкаленко В. Інформаційне забезпечення української науки / В. Немошкаленко // Библиотечный вестник. – 2001. – № 1. – С. 6–8.
7. Осетрова О. В. Организация информационно-библиотечного обеспечения научных исследований ученых-медиков : дис. ... канд. пед. наук : 05.25.03. – Самара, 2002. – 216 с. – Режим доступа: <http://www.disserr.com/contents/58901.html>

УДК 027.7.001.5(477.62-2)МДУ

С. В. Назарьева,

заместитель директора НБ МГУ

Научно-исследовательская деятельность: Теория и практика НБ МГУ

В статье описаны функции, направления, формы и методы научно-исследовательской деятельности научных библиотек вузов, в т.ч. научной библиотеки МГУ. Обращено внимание на работу научно-методического совета НБ МГУ.

ББК 91
УДК 012

Відповідальний за випуск: директор наукової бібліотеки Маріупольського державного університету Шакула А. П.

Комп'ютерна верстка: Дейниченко О. В.

*Рекомендовано до друку
науково-методичною радою наукової бібліотеки
Маріупольського державного університету
(протокол № від . .2013 р.).*

НЗ4 Науково-дослідна діяльність наукової бібліотеки Маріупольського державного університету : матеріали І науково-методичного семінару. 29 листопада 2012 р. / ред. А. П. Шакула. – Маріуполь : МДУ, 2013. – 153 с.

У виданні представлено матеріали і статті співробітників наукової бібліотеки Маріупольського державного університету з науково-дослідної роботи за 2012 р.

Видання може стати в нагоді як співробітникам бібліотек, так і всім, кого цікавить діяльність вузівської бібліотеки.

ББК 91
УДК 012